

Plzeňský kraj

Plzeňský kraj, který leží na jihozápadě republiky, je tvořen sedmi okresy (Domažlice, Klatovy, Plzeň-město, Plzeň-jih, Plzeň-sever, Rokycany a Tachov) a 15 správními obvody obcí s rozšířenou působností. Jednotlivá území okresů se výrazně odlišují krajinným charakterem, strukturou i počtem obyvatelstva, velikostí i hustotou osídlení a zejména ekonomickým potenciálem.

Rozkládá se na ploše 7 649 km² a podle rozlohy je třetím největším krajem v Česku. K 31. 12. 2024 žilo na území Plzeňského kraje 614 640 obyvatel. V počtu obyvatel se Plzeňský kraj řadí na osmé místo za Olomoucký kraj a před kraj Zlínský. Plzeňský kraj dosahuje mezi všemi kraji třetí nejnižší hustoty zalidnění (80,4 obyvatel na 1 km²), nižší má již jen Vysočina a Jihočeský kraj. Území Plzeňského kraje tvoří státní hranici s Německem (pohoří Šumava a Český Les), na severu a severozápadě sousedí v rámci republiky s krajem Karlovarským a Ústeckým, severovýchodně leží kraj Středočeský a na jihovýchodě kraj Jihočeský.

Přírodní podmínky Plzeňského kraje jsou značně rozmanité, oblast kraje patří ke geologicky starším částem Čech bohatým na zkameněliny, krystalické břidlice a žuly. Geograficko-fyzickým jádrem kraje je Plzeňská pánev s nadmořskou výškou 300–400 m n. m. (nejníže položený bod 250 m n. m. se vyskytuje na řece Berounce u obce Čilá v okrese Rokycany) a s poměrně suchým a teplým podnebím. Na západě se rozkládají rozsáhlá horská pásma lesnatých pohoří Šumavy (nejvýše položený bod v kraji je Velká Mokrůvka na Šumavě s nadmořskou výškou 1 370 m n. m.) a Českého lesa s podstatně většími nadmořskými výškami a klimaticky drsnějším podnebím. Ostatní území tvoří pahorkatiny a vrchoviny (např. Rakovnická, Brdská, Středočeská žulová, aj.). Na východě od Plzeňské pánve vystupuje rozsáhlý lesnatý pás Brdského pohoří.

Hydrologicky patří převážná část území Plzeňského kraje do povodí řeky Berounky, která vzniká soutokem Mže, Radbuzy, Úhlavy a Úslavy v Plzeňské pánvi, a jejich přítoků. Všechny plzeňské řeky jsou středoevropského typu, nejvyšší stavy vod mají v jarních měsících, nízké naopak v letních měsících, v zimě řeky zamrzají. V kraji je několik jezer ledovcového původu, které nalezneme na Šumavě (největší z nich Černé a Čertovo). Kraj má i rybníky, a to většinou chovné s provzdušněnou vodou vhodnou pro chov ryb, kachen a hus. Pro zlepšení vodohospodářské situace mají význam vodní nádrže a přehrady, které slouží zejména jako regulace vodního režimu (Ejovice, Hracholusky, Nýrsko).

Pro klima Plzeňského kraje jsou charakteristické západní a jihozápadní větry od Atlantského oceánu, které přinášejí nejvíce srážek. Z hlediska podnebí je nejteplejší oblastí Plzeňská pánev. Klimatické, geologické i hydrologické podmínky jsou v jednotlivých územních celcích značně odlišné a výrazně zasahují do struktury osídlení kraje.

Zdroj nerostných surovin, které představují základní ekonomický potenciál pro rozvoj zpracovatelského průmyslu v regionu, se koncentruje převážně do okolí Plzně. Jde o kaolín (např. Horní Bříza, Chlumčany), keramické jíly, žáruvzdorné a cihlářské hlíny (Přeštice, Domažlicko), živce a kámen. Regionální význam má také těžba vápence v podhůří Šumavy v okrese Klatovy (Velké Hydčice).

Významným přírodním bohatstvím kraje jsou lesy, které zaujímají 40,5 % celkové rozlohy kraje, tedy 309,5 tis. ha. Převládajícími porosty jsou lesy jehličnaté. Z celkové plochy kraje připadá na zemědělskou půdu 49,2 %, z toho 65,8 % na ornou půdu.

Plzeňský kraj patří mezi ekonomicky rozvinuté kraje v Česku, má průmyslově zemědělský charakter s rozlehlými lesnatými pásy hor v pohraničí. Z tohoto pohledu lze území kraje rozdělit do dvou aglomerací, plzeňské převážně průmyslové aglomerace a oblasti tvořené horskými masivy Šumavy a Českého lesa, které jsou atraktivní zejména pro podmínky cestovního ruchu. Okrajové části těchto aglomerací jsou zaměřeny převážně na zemědělství.